

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

ירושלים, ח' בסיוון תשע"ב

29 במאי 2012

לכבוד :

חבר הכנסת אמנון כהן

יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה

כאן

שלום רב,

הנדון: נתונים על צריכת החשמל במשקי בית לפי גודל משק בית והכנסה

להלן ריכוז נתונים על הוצאות לצריכת חשמל בישראל בפילוח לפי מספר הנפשות במשק הבית ולפי עשירונים. הנתונים לקוחים מסקר הוצאות משקי הבית האחרון שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בסקר נתונים על הוצאות משקי הבית בתחומים שונים, ובהם דיור, מזון, הלבשה והנעלה, ובין השאר יש בו נתונים על הוצאות משקי הבית לצריכת אנרגיה לשימוש ביתי: חשמל, גז ודלק. לבקשת מרכז המחקר והמידע נעשה פילוח של הנתונים על הוצאות על צריכת החשמל **בלבד**, ואלה יוצגו להלן. מהנתונים האמורים עולה כי צריכת החשמל היא כ-84% מכלל ההוצאה של משקי בית על אנרגיה.

1. רוב החשמל בישראל מיוצר על-ידי חברת החשמל לישראל. חברת החשמל היא הגורם היחיד שמחלק חשמל למשקי הבית וגובה מהם את התשלום בעבורו. בשנים האחרונות הגיעה צריכת החשמל בישראל כמעט לשיא כושר הייצור, ונראה שיש צורך לעבור למודלים של צריכת חשמל חסכונית יותר לצד הגדלת יכולת הייצור של חברת החשמל ושל יצרני חשמל אחרים.

2. בישראל נהוגים כמה תעריפי חשמל; ככלל, משקי הבית משלמים תעריף אחיד, שהוא זהה במשך כל השנה ובמשך כל שעות היממה. התעריף האחיד למשקי הבית הוא 58.96 אגורות לקילוואט-שעה (קוט"ש).¹ מחירי החשמל מתעדכנים מעת לעת על-ידי מליאת הרשות לשירותים ציבוריים – חשמל (רשות החשמל), הפועלת מכוח חוק משק החשמל.² לאחרונה הועלו תעריפי החשמל בקרוב ל-9%.

¹ אתר האינטרנט של חברת החשמל לישראל, <http://www.iec.co.il/HomeClients/Pages/TariffsAndAccounts.aspx>, כניסה: 8 במאי 2012.

² חוק משק החשמל, תשנ"ו-1996, הרשות לשירותים ציבוריים – חשמל, ד' סימן א', הרכב הרשות סמכויותיה ותפקידיה, 30 (1).

3. לצד התעריף האחיד חברת החשמל מפעילה תעריף המשתנה בהתאם לזמן הצריכה – תעריף לפי עומס המערכת וזמן הצריכה (תעו"ז). בתעריף זה מחיר קוט"ש נע בין 39.41 ל-145.26 אגורות. התעו"ז יוצר הבדלה בין קוט"ש שנצרך בשעות עומס, שמחירו גבוה, לבין קוט"ש שנצרך בשעות שפל, שמחירו נמוך יותר. לצורך מעבר לתעו"ז משק הבית נדרש להזמין את השירות מחברת החשמל, ולהתחייב לשירות למשך שנה לפחות.

שימוש מושכל בתעו"ז עשוי לחסוך בהוצאה השוטפת על חשמל ולעודד משקי בית לצרוך חשמל בשעות השפל. נוסף על כך, צריכת חשמל בשעות השפל תתרום לאספקת חשמל סדירה בחודשי השיא, שבהן רזרבות החשמל במשק נמוכות. השימוש בתעו"ז אינו נפוץ במשקי הבית בישראל, ועד היום עברו אליו רק אלפים בודדים של משקי בית. לדברי הגב' ענת אורן-אלעד, הממונה על התעריפים בחברת החשמל, עמדת החברה היא כי בהדרגה יש להחיל את התעו"ז על כל משקי הבית, אולם עמדה זו לא התקבלה.³

4. **הנחות לזכאים:** חברת החשמל נותנת הנחות לזכאים מכוח חוק משק החשמל, בהתאם לקריטריונים.⁴ הזכאים הם: גמלאים המקבלים קצבת הבטחת הכנסה, ניצולי השואה וזקנים עם נכות המקבלים תוספת לקצבת הזיקנה. במרס 2012 אושרו קבוצות נוספות של זכאים, ואלה ייהנו מהנחות מ-1 במאי 2012: זכאים לקצבת שירותים מיוחדים; זכאים לגמלת ילד נכה בגין ילד התלוי בעזרת הזולת; זכאים לגמלת סיעוד; חיילים בודדים הזכאים להשתתפות בשכר דירה וחיילים הזכאים להשתתפות בשכר דירה עקב מרחק ממקום השירות; הורה יחיד לשלושה ילדים לפחות הזכאי להבטחת הכנסה או לתשלום מזונות ומקבלי קצבת הבטחת הכנסה בעלי משפחות עם ארבעה ילדים לפחות.⁵

ההנחה היא בשיעור 50% משווי הצריכה, עד תקרה של 400 קוט"ש בחודש.⁶

5. **הנחות למשקי בית "חסכנים".** בקיץ הקרוב צפוי מחסור בחשמל בישראל עקב רזרבות ייצור נמוכות יחסית לצריכה הגוברת. אחת הדרכים להתמודד עם המחסור הוא עידוד משקי הבית לחסוך. רשות החשמל אישרה מבצע חיסכון ללקוחות ביתיים לחודשים יוני עד ספטמבר 2012: "הסדר להפחתת ביקושים תקופתית וייעול צריכה לקיץ 2012".⁷ לפי ההסדר, לקוח שיפחית את הצריכה ב-15%-20% בכל חודש לעומת החודש המקביל בשנה הקודמת יקבל הנחה של 10% בחשבון החשמל בעבור אותו חודש; לקוח שיפחית את הצריכה ב-20%-30% בכל חודש לעומת החודש המקביל בשנה הקודמת יקבל הנחה של 20% בחשבון החשמל בעבור אותו חודש. לקוח שיפחית את הצריכה ביותר מ-30% לעומת השנה הקודמת לא יהיה זכאי להנחה.

³ הגב' ענת אורן-אלעד, ממונה על התעריפים באגף השיווק של חברת החשמל, שיחת טלפון, 29 במאי 2012.

⁴ הרשות לשירותים ציבוריים – חשמל, 31א. (א) צרכן הזכאי לגמלה לפי סעיף 2(א)(4) לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, או נמנה עם אחת הקבוצות המנויות בתוספת, ישלם תשלום מופחת בשיעור 50% מהתעריף הביתי בעד 400 הקוט"ש הראשונים שצרך מדי חודש בשימוש ביתי בלבד; בסעיף זה, "תעריף ביתי" – התעריף לתשלום בעבור צריכת חשמל המיועדת לבתים המשמשים למגורים בלבד. חוק משק החשמל, תשנ"ו-1996.

⁵ אתר האינטרנט של חברת החשמל, <http://www.iec.co.il/HomeClients/Pages/DiscountForEligible.aspx>, כניסה: 8 במאי 2012.

⁶ שם.

⁷ פרטים על ההסדר באתר האינטרנט של חברת החשמל, <http://www.angela.co.il/5181>, כניסה: 29 במאי 2012.

אנשים שמעוניינים להשתתף במבצע צריכים להירשם באתר של חברת החשמל. מי שנרשם מקבל בדואר אלקטרוני אישור על השתתפותו במבצע ואת פירוט יעדי החיסכון שלו לחודשי הקיץ.

6. הוצאות על חשמל לפי מספר הנפשות במשק הבית⁸

מספר הנפשות במשק הבית						
+6	5	4	3	2	1	
730	766	1,024	1,009	1,515	1,124	משקי בית במדגם
275.6	284.4	369.6	333.0	516.9	402.4	משקי בית באוכלוסייה (אלפים)
7.02	5.00	4.00	3.00	2.00	1.00	נפשות במשק בית
4.72	3.75	3.20	2.65	2.00	1.25	"נפשות סטנדרטיות" במשק בית ⁹
1.65	1.85	1.84	1.55	0.94	0.42	מפרנסים במשק בית
12,874	13,645	11,936	10,659	8,984	5,407	הוצאה כספית לתצרוכת (ש"ח)
465	453	379	330	264	156	הוצאה שוטפת על צריכת חשמל (ש"ח)
3.61%	3.31%	3.17%	3.09%	2.93%	2.88%	הוצאה על צריכת חשמל כשיעור מההוצאה לתצרוכת ¹⁰

מן הטבלה אפשר ללמוד כי ככל שמספר הנפשות במשפחה גדל, גדלה גם ההוצאה השוטפת על צריכת חשמל. זאת ועוד, ככל שמשק הבית גדל, גדלה ההוצאה על חשמל כחלק מהתצרוכת: מ-2.88% במשק בית של אדם אחד עד 3.61% למשק בית שבו יותר משש נפשות, עלייה של 24%. כלומר שיעור ההוצאה על חשמל בכלל ההוצאה על תצרוכת במשק בית של שש נפשות ומעלה גבוה ברבע מהשיעור המקביל במשק בית של נפש אחת.

⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר הוצאות משק הבית 2010, לוח 5.2, "הוצאה חודשית לתצרוכת למשק בית לפי מספר הנפשות במשק הבית", מתוך: הגב' שלומית כהן, יחידת המידע בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דואר אלקטרוני, 30 באפריל 2012.

⁹ במונח הסטטיסטי "נפש סטנדרטית" מובאת בחשבון ההוצאה שכל נפש מוסיפה למשק הבית. התקנון נעשה לפי משק בית של שתי נפשות, וההוצאה הולכת ופוחתת בעבור כל נפש נוספת. ראו: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2009, פרק 5: משקי בית ומשפחות.

¹⁰ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר הוצאות משק הבית 2010, לוח 5.2, "הוצאה חודשית לתצרוכת למשק בית לפי מספר הנפשות במשק הבית". המקור: הגב' שלומית כהן, יחידת המידע בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דואר אלקטרוני, 30 באפריל 2012.

7. הוצאה על חשמל לפי עשירונים¹¹

עשירון										
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
17,791	13,670	12,151	11,804	10,107	8,723	8,013	6,922	6,491	6,089	הוצאה כספית לתצרוכת (ש"ח)
506	456	394	401	367	356	348	324	350	338	הוצאה ממוצעת על חשמל, גז ודלק (ש"ח)
437	384	340	338	309	299	289	263	292	282	הוצאה ממוצעת על חשמל ¹²
2.45%	2.83%	2.79%	2.85%	3.05%	3.42%	3.60%	3.79%	4.49%	4.63%	הוצאה על חשמל כשיעור מההוצאה לתצרוכת

מהטבלה אפשר ללמוד שמשק בית בעשירון נמוך מוציא לצריכת חשמל שוטפת סכום ממוצע נמוך ממשקי הבית בעשירונים העליונים. עם זאת, שיעור ההוצאה הממוצעת על חשמל מסך ההוצאה לתצרוכת בעשירונים הנמוכים גדול במידה ניכרת מהשיעור המקביל בעשירונים העליונים. שיעור ההוצאה על חשמל מכלל ההוצאות של משק בית בעשירון התחתון גבוה פי-1.9 משיעור ההוצאה המקבילה של משק בית בעשירון העליון.

בכבוד רב,

ד"ר יניב רונן

אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

¹¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקר הוצאות משק הבית 2010, לוח 2.2, הוצאה חודשית לתצרוכת בעשירונים של משקי בית, לפי הכנסה כספית נטו לנפש סטנדרטית. המקור: שם.

¹² הגבי' שלומית כהן, יחידת המידע בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, דואר אלקטרוני, 21 במאי 2012.